

Jeg har tjent det bedste i det norske Folk

Taler

Johan Sverdrup

Dato

10 juli 1873

Sted

Lillestrøm

Omstendigheter

Folkemøte

- 1 Den sidste ærede Taler har sagt, at han vilde paavise to Tilfælde, hvori Johan Sverdrup, jeg som staar her, har narret det norske Storting til at prostituere sig. Jeg er ikke vis paa, om det var Mandens Alvor, thi han viste sig senere at være en - om just ikke heldig - Spasmager. Men Tingen blev dog sagt med saadant
- 5 Eftertryk, at jeg maa tro, at han mente, hvad han sagde. Sverdrup har narret Stortinget til at prostituere sig!

- Hvem bestaar Stortinget af? Jo af Landets valgte Tillidsmænd fra alle Egne, af de bedste Mænd, Folket ved at sende paa Stortinget, Mænd, der udmærke sig
- 10 ved Indsigt og Karakter fremfor alle. Er det da sandsynligt, at en enkelt Mand skulde kunne forlokke dem til at prostituere sig? Dette besindige norske Folk, som vilde gjøre vel i at seile i Embedsmændenes Kjølvand, som det gjorde fra 1814 og udover - skulde det være saa tilbøieligt til at lade sig narre af Enkeltmand, denne være hvem han vil? Man skal faa høre Ting, som lyde
- 15 ganske anderledes: den ene er, at Sverdrup, da han fremsatte Forslaget til Adressen, ikke tog Initiativet, men blev anmodet af Stortingets Pluralitet om at fremsætte Adressen; den anden, at hvad der kom, er simpelthen en Følge af den - Gud være lovet heldige og lykkelige - Udvikling, der er foregaaet hos os siden 1814.

- 20 Paa Grund af den Stilling, der er mig betroet i Amtet og i Stortinget, maa jeg vel faa Lov til at kaste et Blik tilbage paa disse Sager. Saasnart vor Forfatning havde begyndt at kalde Folket til Eftertanke over, hvad den medførte, hvilke Pligter og hvilke Rettigheder den førte med sig, begyndte en Bevægelse i dette
- 25 Land, som ikke er standset og ikke bør standse, fordi den i sig indeslutter Betingelserne for Folkets lykkelige Liv gennem Tiderne. Jeg har her for mig en Mand, en gammel, klog Mand, Ole Valstad, som selv har været med at bringe

Bevægelsen i Gang; det er ikke den mindste Ros for Manden, og han bør ikke
30 miste den Ros, han fortjener. Vi staa nu paa et forskjelligt politisk Standpunkt,
men aldrig vil jeg tillade mig, aldrig, haaber jeg, vil jeg synke saa langt ned, at jeg
ikke anerkjender, hvad godt og rigtigt der findes hos en politisk Modstander -
det maatte være en klein Kar, som ikke kunde forstaa Modstandstanken - jeg
overlader det til de Herrer, der finde, at det er et Mærke paa en offentlig Mand
35 og en Gentleman. Denne Bevægelse har fundet Tilslutning i stort Omfang i alle
Landets Egne, selv i Byerne. Thi ihvorvel der nu gaar en konservativ Retning
gjennem Byerne, vilde det være feilagtigt at sige, at den Aand, som nu rører sig,
er den samme som den, der fandtes for et Par Menneskealder siden. Hvad der
nu anses for konservativt, vilde for nogle Aar siden været anset for stærkt
40 reformatorisk. Men jeg holder mig til, hvad der interesserer os, Landets
Repræsentanter, nærmest. Det Arbeide, der begyndte med Ueland, Stabell,
Valstad, Nergaard, Ingebrigt Sæther m.fl., har været fortsat og fortsætter sig selv;
thi uden det vilde der ikke have kunnet ske nogen Udvikling paa Grundlag af
vor Forfatning og til Held for den Selvvirksomhed og det Selvstyre inden
45 lovmæssige Skranker, der gennem alle Tider maa være Betingelsen for et
nationalt Liv af Betydning, et Liv, som fører til Lykke og Ære. I Førstningen -
mødte da mindre Modstand? Hørte man da ikke de samme Talemaader den
Gang som nu? Det er vel Pressens Organer, som her skulle give os Veiledning.
Man kan tage frem «Den Constitutionelle» og «Christianiaposten» og lægge
50 dem ved Siden af «Morgenbladet» nu og man skal se, at hvad der fortøiede sig,
hvad man troede skulde hjælpe Landet frem og skulde give de bedste Løfter og
den sikreste Borgen, blev bekjæmpet akkurat paa samme Maade, med samme
Hadskhed og med den samme Mangel paa faktisk Berettigelse, der nu gjør sig
gjældende i vor indre Politik. Der er ikke en Klage, som er reist nu, ikke en
55 Beskyldning, der er gjort, ikke en Insinuation, der er udslynget, uden at den har
sit fuldstændige Forbillede i, hvad der blev sagt mod Valstad, Ueland og Stabel.
Det er et eneste fortsat smukt Kor af Beskyldninger, Insinuationer, Skjeldsord -
en vakker Krands, hvis Ende vi ikke se og ikke faa se, mine Herrer; det ligger nu
engang i de menneskelige Kaar.

60
Jeg skal ved Siden af denne Minderække, jeg har fremkaldt, om hvorlunde den
norske Gaardbrugerstand har gaaet frem mod en fyldigere Deltagelse i de
offentlige Anliggenders Pleie, føie en liden personlig Bemærkning. I Arbeidet
for at frembringe denne Tilstand har Landets bedste Mænd deltaget, - er det
65 nødvendigt for mig at nævne Navne? - Mænd, til hvem man saa op med Tillid,
som vare kaldede til de vigtigste Poster, hvem Thinget selv betroede dem. Til

disse Mænd traadte jeg hen, da jeg første Gang valgtes som
Storthingsrepræsentant for en By; da var de der alle med Undtagelse af Ludvig
70 Kr. Daa, alle de, som havde baaret Udviklingen og gjort Landet væsentlige
Tjenester i Tiden fra 1830 af og udover. Jeg skal ikke dadle, at der er dem blandt
disse Mænd, som have standset paa Veien, især da de ere blevne ældre; thi det er
Tingenes Medfør. Men de, som ere blevne ældre og som tro, at vi gaa videre, end
det fra deres Standpunkt ansees ønskeligt, skulle erindre, at det netop er deres
75 Gjerning, som har fremkaldt denne Bevægelse; og man skal anskue den med
Nutidens Blik, ikke med et tilbagelagt Standpunkts. Det er klart, at de slutte sig
til det, som de have virket for og som har udviklet sig i deres bedste Livsperiode,
men saa taknemmelige vi ere for det, de have virket, er der ingen Mening i at
standse dermed for os. Den største Hæder for os er jo at fortsætte deres Gjerning
80 med Forstand og Kraft, med Maadehold og Omtanke. Hvorledes er det gaaet?
Jeg, som skulde have narret Storthinget til at prostituere sig, jeg sluttede mig til
disse Mænd, jeg har samvirket med dem fra Thing til Thing. Mange
Repræsentanter ere komne til; den Fraktion af Storthinget, der hylder disse
Meninger, og som deri ser Betingelsen for Landets Fremadskriden, er stedse
85 voxet. Jeg er ikke kommet i Misforhold til nogen af disse Mænd, jeg saaledes har
samvirket med; vi, som efterhaanden have dannet Kjernen i Fremtidsgruppen i
Storthinget, have bevaret alle vore Forbindelser. Denne dobbelte Prøve gennem
Storthingets Gang og gennem personligt Forhold, er ikke den det stærkeste
Bevis for, at den Udvikling, der har fundet Sted indtil denne Dag, er fremvoxet
90 paa naturlig Grund, er fremgaaet af Nationens eget Tankesæt og Krav? Det er
ikke muligt at levere et stærkere Bevis. Skulde en lang Række af
Kjendsgjæringer, hvoraf den ene er Frugten af den anden, kunne finde Sted, og
betinge Nationens Skjæbne i mange og det de væsentligste Henseender, - og der
skulde være en Feiltagelse i det store? Skulde man fra Generation til Generation,
95 fra Decennium til Decennium have støttet denne nedarvede Virken, have
fremmet hverandres Virken, og dette skulde gaa i vort sindige Folk gennem
Decennier og dog være en Grundfeil i Anskuelserne, der havde gjort sig
gjældende, og dog skulde der hefte sig væsentlige Mangler ved de Personer, der
vare Bærere af Bevægelsen? Jeg gjentager, det er ikke muligt at irettelægge noget
100 stærkere Bevis.

I Kraft af denne Bevægelse var det kommen derhen paa Storthinget i 1869, at de
Repræsentanter, som vi alle Aar efter andet havde erklæret at staa Folkets
Tanke, Vilje og Hjertelag nærmest, fra hidtil kun af og til at have været en
105 Majoritet ere gaaede over til en Majoritet, som bevarer sig i de fleste og

forskjelligste Sager. Da dette nødvendigvis maatte have en væsentlig Indflydelse paa vor Statsskik, opstod det Forhold til Statsstyrelsen, der omsider førte til Adressen. Som før berørt var det Storthinget, som provocerede Adressen og gjorde den til sin Gjerning. Her er Mænd tilstede, der have deltaget i Storthingets Forhandlinger og som kunne aflægge Vidnesbyrd om, at man gik særdeles nødig til denne Udtalelse. Man gjorde det ikke, før man skjøjnte, at det var til Fædrelandets Skade, om man ikke fik et bedre Forhold oprettet mellem Storthing og Regjering, ikke fik indforlivet i vore Institutioner et Forhold mellem Kongens Raad og Nationens Raad, som vilde styrke Nationalforsamlingen og ufeilbarligt fremkalde de bedste Resultater, hvortil Landet kunde arbeide sig frem, ved at lægge i Regjeringens Haand Adgangen til at stille sig i et Forhold til Nationalforsamlingen, som satte dem istand til at lade alt af Dygtighed, Evne og Anseelse i Landet gjøre sig gjældende. Eller er der nogen, der tror, at Regjeringen vil tabe sig i Vægt ved at komme ind i Thinget? Jeg gaar ud fra, at det er dygtige Mænd, som sidde i hans Majestæts Raad; de have altid, ved alt hvad der handles om, til Tjeneste af Forarbejder et Materiale, hvilke de som Chefer for Regjeringen kunne bringe tilveie. Til Personlighedens Dygtighed kommer den overordentlige Overlegenhed, de kunne have i sine Meninger ved at være i Besiddelse af alle Materialer og Hjælpekilder til at overveie Sagen og forsvare den. Naar de træde op med den Vægt, som Stillingen giver dem, støttet af hans Majestæts Tillid og af deres, som i Thinget dele deres Mening, er der da nogen, som tvivler paa, at fra det Øieblik, Regjeringen saaledes træder ind i Thinget, er den stærkere, end den har været paa mange Aar? Den faar da en Styrke, som den skal have, ikke en, der sætter den istand til vilkaarligt at sætte igjennem alt, men til med Intelligentsens, Karakterens og Kundskabens Overlegenhed at gjøre sin berettigede Indflydelse gjældende - og anden Overlegenhed bør Regjeringen ikke besidde, derom kan der ikke være to Meninger. Er dette enestaaende? Jeg beder, at man vil paavise Lande, hvor Friheden har fæstet Rod, hvor der har fundet en sand og sund Udvikling Sted, uden at det har ført til lignende Institutioner. Jeg ved, hvad der er sagt: at saa har man andre Institutioner ved Siden af; men hvert Land har sine eiendommelige Institutioner og de kunne være paa sin Plads i andre Lande. Jeg er heller ikke sikker paa, om de have virket gunstigt der; men for os passe de ikke, medens det passer udmærket for os at komme mere Ansigt til Ansigt med hans Majestæts Raader, at faa samvirke og samraade med dem for hele Folkets Øine. Da ville de bedste Resultater fremkomme, saasandt Menneskeanden følger sine Love.

Jeg taler ikke om, hvad der kan hænde i det enkelte, men om Tingene i sin

Almindelighed. Thi en Forfatning, en Regjering, et Storthing, der er feilfri, er det i de menneskelige Kaar en Umulighed at tilegne sig. Efterat Udviklingen var kommen saa langt, efterat Folket med voxne Hænder havde taget sin Arv, bød vi Regjeringen Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger. Kunde da
150 det falde over Regjeringen som noget saa særdeles uventet og ubehageligt? Vi have allerede i Karl Johans Tid et fremsat Regjeringsforslag derom med de stærkeste Anbefalinger. Statsraad Stang har ofret flere af de bedst anvendte Timer af sit Liv - Manden har ogsaa Fortjenester i andre Henseender, men det skal jeg her forbigaa - paa at forklare Nationen, hvor gavnligt det var, at der
155 ingen Fare var, at det passede med vor Forfatning saa fortrinligt, at man skulde lede for at finde noget Land, hvor det kunde indforlives med saa megen Nytte og med saa mange Løfter om fremtidig Rigdom. Senere er Sagen ogsaa gjentagen. Det har ogsaa truffet sig saa underligt, at Akerhus Amts mest anseede Repræsentanter have stemt for det, og hvis jeg ikke husker feil, vare de ogsaa
160 Forslagsstillere (Valstad: ikke jeg!) Men Valstad stemte for det. (Valstad: ja, det gjorde jeg.) Men at Forslagsstillerne vare af de mest anseede Repræsentanter, erindrer jeg, Stabell og Tørrsager, tror jeg. Med andre Ord, de have endog været med og taget Initiativet ikke en Gang, men Gang efter Gang.

165 Skulde det da være saa besynderligt, om jeg som Repræsentant tog lidt Arv fra mine bedste Forgjængere og sluttede mig til dem? (Bravo). Har jeg taget Feil, saa er det de Herrer, der have narret mig til at prostituere mig. (Latter og Bifald.) Jeg kommer nu tilbage til Sagen. Da vi nu saa, at Oprettelsen af en god, inderlig, varig Forstaaelse mellem hans Majestæts Regjering og det norske Storthing var
170 af den største Vigtighed, at det, som Landets Lykke krævede, var det bedste til at opretholde Kongedømmet i al dets Agtelse og Glands i gamle Norge, saa bad vi Regjeringen og det med en Pluralitet - jeg vil nødig bruge, hvad Bladene pudse op saa mange af sine Referater med, men jeg tillader mig at henvende mig til de Herrer Referenter : «stormende», er det ikke det passende tekniske Udtryk?
175 Det var efter mange Dages Debat, en af de grundigste, som nogensinde er hørt i Norges Storthing, hvor Modstanden meldte sig saa respektabel, at enhver kunde bevidne den sin Agtelse, om man ikke kunde tiltræde dens Mening.

Paa samme Tid ved man, at Regjeringen tog den Beslutning, at Storthinget blot
180 skulde være samlet et vist Antal Dage; med disse skulde man lade sig nøie. Men det var umuligt at fastholde nogen Termin for det første Aar af Repræsentationens aarlige Sammentræde. Jeg tør sige, at jeg selv har lidt Øvelse i og Kjendskab til Storthingsarbeide, men jeg skjønner ikke efter min Erfaring,

185 hvorledes dette store Arbeide skulde udføres i saa kort en Tid. Man kan ikke
uden videre trække nogen Sammenligning med de treaarlige Storthing, vi havde
før; thi Arbeidet er vist i flere Henseender mere end det tredobbelte; vi have de
samme tykke Budgetter, ja de ere endnu tykkere nu. Og saaledes ogsaa med
andre Ting. Der er en hel Del vigtigere Sager, der kræve megen Opmærksomhed
190 og som gjentage sig Aar for Aar. Vistnok have de tre aarlige Storthing, som have
været samlede siden 1871, arbeidet, ja Regjeringen selv har erkjendt, at de
Thingmænd, hvem de væsentligste Byrder paalaa, have arbeidet mere end de
rimeligt burde, ja overarbeidet sig; jeg tror ikke, jeg tager feil, naar jeg siger, at
dette er Regjeringens eget Udtryk. Jo, i Sandhed, der er ikke en af dem, uden at
195 han har sat sin Helbred, sit Liv i Fare ved dette sit Arbeide. Desuden, hvad Tid
der kræves til at ordne alle Anliggender, hvilke forberedende Arbeider der skal
til, naar Storthinget skal gjøre sin Pligt til Nationens Bedste og Gavn, hvem kan
vel have det bedste Skjøn herpaa, enten Regjeringen eller Storthinget? Jeg har
aldrig forsøgt og skal aldrig forsøge paa at indsnevre Regjeringens Magt, hvor jeg
200 tror den med Rette tilkommer den, og dersom vi faa et Raad, som vil følge
Udviklingens Spor, skal jeg være den første til at støtte det, saavidt der gives mig
Anledning dertil. Naar det gjælder Spørgsmaalet om, hvorledes Storthinget vil
ordne disse Sager, hvilken Tid det trænger til at forberede dem og til at afgjøre
dem, saa siger jeg, at Storthinget alene kan have Skjønnet. Regjeringen kan ikke
205 have det, selv med sin bedste Vilje. Grunden er nærliggende. Regjeringen kan
holde sig til sine Forslag og pege paa dem; men hvis Storthinget finder, at denne
Forelæggelse ikke er den bedste, saa maa det gaa til et nyt Arbeide, maaske
gaaende ud fra modsatte Synspunkter og med en Besværlighed, hvorom
Regjeringen ikke kan have nogen Mening. Aldrig har der været fremkastet
210 nogen mere ugrundet Paastand, end at Storthinget selv vilde trække Tiden ud i
sin egen Interesse; nei, den som har været i Storthinget, vil vide, at der i
Slutningen af Sessionerne snarere er en større Tendens til at komme hjem end til
at blive siddende. Det sidste har jeg aldrig sporet, men derimod nok, at det første
har gjort sig gjældende med større Styrke, end det maaske burde. Derom kan
215 Valstad vistnok aflægge Vidnesbyrd fra gamle Dage. Der er mange Talere, som,
naar det lider mod Slutningen, maa afknappe de pene Ting, de have at sige -
man vil jo gjerne sige pene Ting, mellem os sagt - men man maa afkorte det,
fordi man grant skjønner, at Repræsentanterne ikke ville høre paa det. Derhos
spørger jeg: skal da Norges Repræsentanter sidde som Gutter paa en Skole?
220 Stemmer det med Thingets Værdighed, at man skal foreskrive det en
Arbeidstid: til den og den Tid skal I være færdige; I har en Examen at bestaa, og
der gives Eder til at forfatte Eders skriftlige Fremstillinger saa og saa mange

Dage; hvis I ikke ere færdige da, saa maa I gaa fra Examen. Jeg maa sige, jeg
225 forstaar ikke denne Maade at opfatte Forholdet paa mellom Regjering og
Storthing, at dette skulde ligge under Regjeringens Ressort, og at Thinget ikke
heri skulde have den afgjørende Stemme. Hvis Storthinget efter de første Aar,
da der naturligvis krævedes mer Tid, inden man fik lært sig op i at indrette sit
Arbeide paa den Maade, som tog mindst Tid - det er sandt, Storthinget kunde
230 gjøre sig skyldig i Misbrug, men forinden Misbrugene havde vist sig, var det ikke
tilbørligt for Regjeringen at gribe ind - hvis det da viste sig, at der skete Misbrug,
saa havde Regjeringen gjort sin Pligt ved at sige: dette maa have en anden
Ordning, hvis ikke, bruge vi vor grundlovsmæssige Ret. Og jeg tror, det havde
været vel for Regjeringen og vel for Storthinget, om den havde brugt denne
235 Fremgangsmaade i Stedet for strax at sætte Sagen paa Spidsen med, hvad man
kan kalde et Magtbud.

Da Storthinget saaledes, efter forgjæves at have budt Regjeringen den
Institution, Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, som vilde
240 fjerne alle Forviklinger og være af saa overordentlig Nytte i vor fremtidige
Udvikling, ikke engang blev levnet Tid til forsvarligt Arbeide paa Landets
Vegne, og da saa mange Tegn viste, at en Samvirken mellem Storthing og
Regjering ville være vanskelig, om ikke umulig, saa bestemte Storthingets
Pluralitet sig for i en loyal Henvendelse at udtale, at det ikke fandt længere at
245 kunne samvirke med hans Majestæs Raad. Det var ikke Repræsentanten J.
Sverdrup, som fremtraadte med Initiativet; han tog Ansvaret, frembar Forslaget,
- thi han pleier ikke at svigte sine Kammerater, - og stod en Dyst for det; men det
var Storthingets Pluralitet, som krævede, at en loyal Henvendelse skulde
forelægges hans Majestæt Kongen. J. Sverdrup har ikke narret Norges Storthing
250 til at prostituere sig; J. Sverdrup har været med Pluraliteten af Norges Mænd at
gjøre en mandig og fædrelandsksindet Gjerning, det er Sandheden! Det var
første Gang man tog Sagen fra et rent og klart og aabent og mandigt
Standpunkt, og sagde - ikke gennem Nægtelse af Bevilgninger, men gennem en
ren og klar Henvendelse - til Kongen: vi fik ikke Betingelserne for en god
255 Samvirken, vi henstille dette til Deres Majestæts Overveielse. Ja, heri har jeg
været med, og - uden Hensyn til, om Akershus Amts Vælgere nu ville gjøre mig
den Ære at vælge mig eller ikke, - jeg vil stedse mindes det som en Ære for mig at
have været med i denne mandige Gjerning. Der fortælles, at Enkeltmand har
narret Norges Storthing til at prostituere sig i store og landsvigtige Sager; det
260 skal vel være en Kompliment til Mandens Snuhed, men det er den største
Grovhed, som nogensinde er bleven sagt om Norges Storthing (Bravo, Hyssen),

at det var saa kleine og umodne og ubefæstede Karle, at Enkeltmand Gang efter Gang skulde kunne narre dem til at prostituere sig i Sager, som de vel fortrinsvis
265 skulde faste sin Opmærksomhed ved og være pligtige til at granske med den kraftigste Omhu. Jeg gjentager det: det er ikke muligt at sige Storthinget noget grovere, og aldrig har det fortjent det. Det kan ikke paavises, at der i Norges Storthing har været den Mand, som har ført Kommando, og han vil aldrig komme der. Hvis det ser ud, som om han øver nogen stor og udstrakt
270 Indflydelse, saa er det, fordi han har sluttet sig til Meninger og Følelser, der ere fælles for ham og hans Medrepræsentanter, og naar Følelserne ere saa fælles og saa stærkt udbredte, da er det Folkets Tanker og Folkets Følelser. Man har gjort Ret i at følge dem, og ingen kan i Længden modsætte sig dem.

275 Skuf Dem ikke, mine Herrer! - en midlertidig Reaktion er mulig, men i Længden at modstaa, hvad der er Folkets Tanke, staar ikke i nogen jordisk Magt; det vilde være aldeles frugtesløst. Jeg siger efter et snart femogtyveaarigt Storthingsliv: jeg ved, hvem jeg har tjent, og jeg er sikker paa min Sags fremtidige Seier. Jeg har tjent det bedste i det norske Folk, og det er det bedste i det norske
280 Folk, der vil bygge Landets Fremtid!

Der har været paastaet, at de Grunde, der bleve anførte i en anden stor Sag, som skulde være saa kapital, nemlig mod Myntkonventionen, vare saa daarlige; men der er intet Bevis ført, og naar vi have staaet i timevis - og jeg har været
285 blandt dem, thi jeg maa bekjende, at naar min Interesse vækkes i en Sag, og jeg skal udtale mig om den i Storthinget, da taler jeg maaske længere end rimeligt; men alt strømmer da saa stærkt ind paa mig, og jeg maa klare det fra mig - og Dag efter Dag har fremholdt Rækker af Grunde, har oplyst Sagen nærmere, og der saa kommer en Mand og siger sligt ohne weiteres - jeg ved ikke, om han har
290 nogen sær Indsigt i disse Ting, jeg troede hans Dygtighed laa paa ganske andre Felter (Latter); jeg har ikke hørt, han har præsteret nogen i den Retning, som kunde betegne ham som en Autoritet; jeg vil ikke insinuere noget mod ham, men naar han altsaa ikke kan tale med Autoritetens Magt, saa skulde man vente Grunde, jeg ventede virkelig at faa høre Grunde! - hvad saa? Alle de tre nordiske
295 Rigers Udenrigsministre havde et halvt Aar før Konventionen afgjort erklæret, at der ikke kunde være Tale om en saadan Konvention -Bevis: i de kongelige Dokumenter! Den første Mand paa dette Felt i vort Land har belyst det samme med sin sædvanlige Grundighed; i Sverige har dets største Autoritet i disse Sager, Bankdirektør Wallenberg, og i Danmark har en af selve Finantsministeriets
300 Departementschefer, en forhenværende Universitetslærer, bevist det med lige

saa megen Grundighed, ligesom det svenske Bankutskott har klaret det paa bedste Maade med stor Styrke og Bestemthed gennem et Skrift, der omfatter alle Sagens Punkter, endvidere Komitéindstillingen og Foredragene i
305 Storthinget. Der er sagt om Myntkonventionen, at den skulde være til Fordel for Samhandelen mellem Rigerne; men er det nok at sige? Er den virkelig af saadan Betydning for Samhandelen? Det er det; Beviset skyldes for! At der i Grændseprovinserne kan være nogen Lettelse ved at have ens Benævnelse for Mynten, er muligt, men det er dog meget lidet. Vi have alligevel cirkulerende
310 hos os svenske Mynter; tager derfor Folk feil? Nei saamæn, om de gjør, de lade ikke Svensken snyde sig; jeg er enig med Pastoren: de forstaa at regne. Sagen er, at det, som afgjøres os imellem - naar man ser bort fra Grændsedistrikterne, som ikke er bestemmende for det hele Land - afgjøres ikke ved Mynt, men ved Vexler og paa lignende Maade; man ser sjelden Myntforsendelser.

315 Naar Taleren troede at kunne gaa saa let hen over Muligheden af en større Myntgruppes Dannelse og fremstille dette som en Drøm, kan han ikke gives Medhold. Der er ikke Tale om et Verdenssystem, ikke engang om et europæisk System. Der er to Ting at tage i Betragtning. Der er tre større Myntgrupper; af
320 disse kunne de to forene sig. Allerede nu er det dernæst langt fordelagtigere for os at indrette vort Myntsystem efter det tyske, der repræsenterer ganske andre Kapitaler, og som er en Verdensmynt, der vil blive respekteret overalt, medens den Dag aldrig vil opgaa, da en særlig skandinavisk Mynt vil opnaa saadan Kjendskab, saadan Respekt og saadan Anseelse som den tyske, franske og
325 engelske Guldmynt. Man kan sige med Hensyn til Vanskelighederne ved en Overgang: det er ikke saa farligt, vi kunne regne; men alle de, som have havt med Sagen at gjøre, ligefra Regjeringens Forberedelse til Komiteen, som anbefalede den i Storthing, have sagt med største Styrke og med Rette, at Landets Myntfod og Regneenhed ikke maatte forandres uden særlig Gevinst og ikke uden Haab
330 om, at den nye Ordning vilde være ved i længere Tid. Ere vi nu afskaaret Adgang til at indgaa i et Fællesskab med Sverige og Danmark? Nei, er det nødvendigt, kan næste Storthing og hans Majestæts Raad slutte Konventionen paany, hvis der er stærke Grunde tilstede.

335 Der var ogsaa andre Hensyn, som kom med. Saaledes som Konventionen var affattet, betog den Norges Storthing i væsentlig Grad Herredømmet over Landets Mynt- og Pengevæsen. Hvad der skulde bestemmes ved Lov og være under Storthingets Kontrol, blev bundet for Aarrækker, paa samme Tid som man indrømmede Nabolandene Rettigheder, som gik over alle Grændser,

345 saaledes som at deres Skillemynt skulde have Tvangskurs hos os. Sagen lader sig ikke affærdige paa den Maade, som her skeet. At gjøre Spørgsmaalet, om vi skulle have en Myntkonvention mellem Norge og Sverige, til et politisk Spørgsmaal af første Rang, som skulde betinge, hvorvidt en Mand skal deltage i Nationalforsamlingen eller ikke, synes mig at være en stor Synderlighed.

Man har fortalt mig som en udsøgt Artighed, at man ikke i Aker vil tillade mig at have med det at gjøre; men jeg sætter det utænkelige, at jeg var Valgmand for Aker og skulde afgive min Stemme, hvor skulde jeg saa finde mine Folk? Naar
350 jeg gik Rækken gennem og prøvede dem paa alle Sagers Prøvesten, hvor skulde jeg saa finde Mænd? Med al den Respekt, jeg nærer for Akershus Amts Mænd, siger jeg, at det er umuligt at finde i Distriktet en Mand, som netop staar i det Forhold til alle Sager, som jeg ønsker. Der er ikke en, end sige fire. Man faar vel bedømme en Mands Virken og Kald til at være med i Storthinget efter Sagerne i
355 Almindelighed, efter hvad han har vist sig villig til at udrette for Fædrelandet, efter de Forventninger, der knytte sig til hans Arbeide, efter hvorledes han selv er modnet i Erfaringens Skole. Men skal nogen enkelt Sag være Prøvesten, saa maa det dog være en, som indeholder et stort Princip. Kan der da ligge et Princip i Myntkonventionen? Det er ikke saa med den som med Hensyn til
360 almindelig Stemmeret, Oprettelsen af et Overhus; heri kunde der ligge et Princip, ikke i Myntkonventionen. Dog jo - der kan, og jeg skal tage det frem; der kan ligge et skandinavisk Princip, en Tendents til at knytte os til de øvrige skandinaviske Lande ved bindende Overenskomster. Er det Meningen, - jeg paastaar ikke, at det er Udgangspunktet for det Forslag, jeg her har berørt, - da
365 siger jeg, at jeg er sikker paa, at hvis jeg kunde samle de Stemmeberettigede fra Lindesnæs til Nordkap, vilde de ni Tiendedel sige: nei, det Princip billige vi ikke. En god Forstaaelse med Nabolandene, Hjælp om det kræves i Nødens Stund, en forstandig Mellemrigsordning, som kan lette Samfærdselen, og - det som kan være lige saa godt, - et godt Forhold mellem Folkene og en Meddelelse dem
370 imellem af det bedste, de havde tænkt og følt, - mere ville vi ikke. Vi ville ikke binde os paa en Maade, som giver saadan Stadighed i disse Forhold, at det bliver noget, vi ikke kunne komme bort fra, Begyndelsen til en Række Fortøninger, som vi ikke fra vort Standpunkt kunne beherske. Jeg er opvoxet i en Tid, da vi endnu vare - Valstad kan bekræfte det - en god Del ømfindtlige for vor
375 Selvstændighed og for vor Rang som Nation; derfor maa det holdes mig tilgode, om jeg kanske lidt oftere, end flere kunne synes nødvendigt, kommer tilbage til det at hævde Norges Selvstændighed og Handlefrihed til det yderste. Jeg vedkjender mig den Svaghed. Det sidste, jeg vilde gaa med paa, skulde være

380 noget, der kunde krænke Norges Handlefrihed, eller udsætte den for Fare; og
havde det været nødvendigt, saa kunde man, som jeg selv paaviste det i
Storthinget, have taget Myntkonventionens Resultat som Lov uden
Konvention. Vi ville kun ikke have det skandinaviske Princip; det skal andre faa
385 Lov til at løfte og holde høit i Norges Thingsal, uagtet jeg har mange gode
Venner i Danmark og Sverige, Mænd, hvorpaa jeg sætter den høieste Pris, og
med hvem jeg ofte udvexler Tanker og Meninger. Men heldigvis er det gaaet op
ogsaa for dem i Danmark og Sverige, at Frivillighedens Princip mellem Rigerne
er det sandeste og rette. Jeg mindes ikke rettere, end at den Gang der sidst var
390 Tale i Norges Storthing om en Foranstaltning, der skulde sætte os i et nærmere
og stærkere Forhold til Sverige, var den almindelige Mening den, at det ikke
burde ske paa den bindende Maade, men noget anderledes. Jeg tror næsten, at
jeg dengang havde den Ære at stemme sammen med alle Akershus's
Repræsentanter; og hvis jeg ikke erindrer feil, blev Præsident Harbitz hilset af os
paa en høitidelig Maade, fordi han optraadte som Hovedmodstander mod den
395 Ordning; jeg tror ikke, jeg tager feil, Hr. Valstad? (Valstad: Nei, De tager ikke
feil.) Jeg har altsaa Mænd for mig, om hvem det ikke kan siges som om Johan
Sverdrup, at de have narret Storthinget til at prostituere sig.

Den ærede Taler sagde først, at han vilde holde sig til disse to Sager; men i sin
400 Velvilje kunde han ikke indskrænke sig dertil. Der blev talt om
Throndhjemsbanen, og derunder blev der sekunderet med den Oplysning, at
Throndhjemsbanen nu vilde kræve to Millioner mere, end om den var bleven
bevilget i 1869. Det er en ganske ny Oplysning, og jeg er sikker paa, at ingen vil
blive mere forbauset derover end den norske Regjering. Chefen for
405 Finansdepartementet vil være den, som bliver allermest forbauset; han vil føle
det løbe koldt nedad Ryggen paa sig (Latter); thi han har sagt, at han skal kunne
bestride det af Statskassens kontante Beholdning; men skal der to Millioner til,
saa vil han ikke kunne holde sit Ord, han vil blive en saare ulykkelig Mand!
Dette var nu ogsaa en af de Sager, hvori J. Sverdrup skulde have stiftet Uheld.
410 Var da Sverdrup alene om det, i 1869 ikke at gaa ind paa Throndhjemsbanen?
Jeg sad i Jernbanekomiteen med to Præsidenter, hvoraf den ene har det høieste
Lov for Sindighed og Dygtighed i dette Land, Amtmand Aall; den anden, som
nu er Medlem af Regjeringen, vistnok den betænksomste Mand i vor Midte,
Statsraad Vogt. Aall skrev Indstillingen; han debatterede i Komiteen for
415 Udsættelsen, fordi Tiden endnu ikke var kommen for Anlægget; og da saa Sagen
kom ind i Thinget, saa kom sandelig den tredje Præsident, Hr. Harbitz, og
sluttede sig til os; saa havde vi tre Præsidenter! Altsaa synes det at være ikke uden

420 Ubillighed mod mig, at man siger, at jeg alene er Skyld i dette. Eller rettere: er det ikke ubilligt mod saadanne Mænd, som vi ere vante til at se op til med Agtelse, at sige, at de ikke have haft nogen selvstændig Mening, men at de have løbet efter Sverdrup og underskrevet Indstillingen paa hans Kommando?

425 Jeg kan ikke komme bort fra de to Millioner, som jeg, ikke for min egen Skyld - thi jeg har som Skatteborger ikke meget at betale af de to Millioner - men paa Statskassens Vegne er ængstelig for. Det er sandelig ikke saa let at faa Budgettet til at balancere; jeg har selv følt Byrden deraf. Hvordan staar, alvorlig talt, Sagen? Vistnok blev der forelagt Storthinget i 1869 Forslag til Anlægget; men Meningen var, at der først skulde begyndes i 1872, netop i det Aar, da det nu er
430 begyndt. Thi det, at Storthinget nu er samlet saa meget oftere, har gjort, at vi have kunnet beslutte at begynde Bygningen ligesaa betimeligt som fra først af paatænkt, og istedetfor at Byggeperioden skulde vare til 1878, har Storthinget nu bestemt, at den skal forkortes, saa at Banen bliver færdig, istedetfor i 1878, i 1876. Vi have altsaa faaet den begyndt paa samme Tid og faar den fuldført to
435 Aar tidligere; have vi saa skadet Landets Interesser? Vi have jo fremmet dem.

Jeg siger ikke dette for at komme bort fra de to Millioner. (Schønheyder: Jeg har ikke sat Summen til to Millioner.) Ja, men man siger, at Banen vil koste mere. Men er det saa vist det, at den vil koste synderlig mere? I 1869 var det, som Aall i
440 Indstillingen rigtigt betonedede, vanskeligt at bestemme sig for dette store Foretagende; thi da forlangte Regjeringen, vel at mærke, at man skulde laane fem Millioner paa en Gang. Men at laane dengang vilde have været det samme som at laane dyrt; thi dengang vare Pengene meget kostbare. At laane nu, er at laane saa billigt, som man næsten aldrig har hørt, saa at, om end Arbeidspriserne
445 nu ere noget høiere, balanceres det for en stor Del ved den billigere Maade, hvorpaa Pengene erhverves. Desuden, det større direkte Udlæg er ikke af den Betydning, som Folk forestille sig; thi der er gjort Fremskridt i mange Retninger, der betinger en billigere Byggemaade. Dette kan ikke angives i Tal; men der er aldrig ført Bevis for, at Throndhjemsbanen vil blive saa meget dyrere nu. Men
450 om det bliver saa, kan man ikke lægge Skylden derfor paa os, Storthingsmændene i 1869; thi det har aldrig fra vor Side været paastaaet, at vi vare saadanne Seere, som kunde skue ud i Fremtiden. Vi maatte rette os efter Omstændighederne, saaledes som forstandige Folk maatte gjøre, efter hvad der da forelaa. Er det nødvendigt for os Medlemmer af sidste Storthing at forsvare
455 os i dette Stykke, vi, som ikke alene have forkortet Byggetiden for Throndhjemsbanen, bevilget til Merakerbanen, en af de vigtigste

Mellemrigsbaner, vi kunne faa, men som enstemmigt have besluttet at bygge en
Dobbeltbane gennem Smaalenene? Hvorledes ser dette ud? Den ærede Taler
460 siger: Det er sandt, at J. Sverdrup har stemt for Merakerbanen; det er sandt, at J.
Sverdrup har forkortet Byggeperioden for Throndhjemsbanen; det er sandt, at
J. Sverdrup har stemt for Smaalenenesbanen, det største Baneforetagende, der
enstemmig gik gennem Komiteen og enstemmig gennem Thinget; men da han
efter min Mening har begaaet en Regnefeil ved Throndhjemsbanen, skal han
465 dog ikke være Storthingsmand for Akershus Amt! Hvis nogen ønsker forud at
kunne opgjøre sig en Mening om, hvad en Mand vil virke, er det da ikke
antageligt, at en Mand, der har sin Andel, sin fulde Andel i, at denne Beslutning
blev enstemmig, ogsaa er den Mand, der inden rimelige Grændser vil tale for
ethvert Jernbaneanlæg, enhver Dampskibslinje o.s.v., der kan udvikle Landets
470 økonomiske Kraft og lægge et bredere Grundlag for vor industrielle og sociale
Fremskriden?

Jeg maa bede om Undskyldning, fordi jeg har været nødt til forsvare mig selv;
men Angrebet var saa direkte og af en saadan Beskaffenhed, at jeg tænker min
475 Undskyldning er tilstede hos alle. Naar jeg har taget til Gjenmæle, vil enhver
vide, at det ikke var for mit personlige Vedkommende, men fordi jeg hører til
den Storthingsmajoritet, der har været udsat for saa mange ubillige, uretfærdige,
usande, utilbørlige og hadske Angreb, baade skriftligt og mundtligt, baade
offentligt og privat. Saa længe jeg har den Ære at være en offentlig Mand, vil jeg
480 staa, hvor det norske Folks Pluralitet staar, saaledes som den afspeiler sig i
Storthinget. Jeg tror ikke, dette er Agitation. Jo det er sandt, jeg synes jeg for lidt
siden hørte en Mand tale om den Agitation, som var drevet mod
Embedsmændene og mod disse gode gamle Borgere, der havde regjeret os i
tidligere Dage. Jeg stiller i den Anledning en Opfordring til de Herrer, som ere
485 kjendte i Amtet, til at erklære, fra hvilken Kant der er agiteret. Jeg synes, jeg har
seet nogle Budstikker løbe omkring her i Vinter; de vare anonyme, det vare de,
men derfor kunde de være gode nok. (En Stemme: Aa ja, slette nok ogsaa!) Jeg
dadler ikke, at enhver arbejder for sit; men naar man vil gjøre Agitation til en
Forseelse, saa faar man ogsaa tage sine egne Agitationer med under Dommen.
490 Der var to Budstikker, og jeg ved ikke, om der ikke ogsaa var tre; men jeg tænker,
det er bekjendt, at der er virket og forsøgt at virke fra den ene Kant som fra den
anden, og jeg tør sige, at Agitationerne ikke mindst have været drevne mod dem,
som sidst blev Akershus Amts Repræsentanter. Jeg tænker, vi gjøre vel i ikke at
tale videre om dette Agitationskapitel.

Jeg har her talt paa Storthingsmajoritetens Vegne; men man begriber, at naar man har en personlig Stilling til Sagen som jeg, er det ikke let at berøre altfor nær Forhold, som vedkomme en selv, ens fremtidige Stilling. Jeg overlader til
500 Akershus Amts Valgmænd at fælde Dommen; jeg bøier mig for den, og har jeg noget at sige, saa skal det i faa Ord være dette, at jeg henviser til mit flerogtyveaarige offentlige Liv. Det taler stærkere for eller mod mig, end jeg kunde udtale, om jeg havde Dage til min Raadighed. Kun en Ting endnu maa jeg faa Lov til at sige: jeg ønsker et heldigt og godt Valg for Akershus Amt.

505

Kilde

Johan Sverdrup: Taler holdte i Stortinget 1851-1881. København 1882, s. 744-759.

Emner

Debatt, Folkemøde, Jernbane, Valg

510

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/jeg-har-tjent-det-bedste-i-det-norske-folk>

515

520

525

530